

Työhön liittyvien liukastumisten ja kompastumisten ehkäisy

Liukastumiset, kompastumiset ja kaatumiset ⁽¹⁾ ovat yleisiä kaikilla aloilla raskaasta teollisuudesta toimistotyöhön. Euroopan unionin jäsenvaltioissa niiden on havaittu olevan suurin syy työtaturmiin, jotka johtavat yli kolmen päivän sairauspoissaoloihin. ⁽²⁾

Tapaturmariskit ovat suurempia **pienissä ja keskisuurissa yrityksissä (pk-yritykset)**, erityisesti alle 50 työntekijän yrityksissä. **Yksinkertaiset torjuntatoimenpiteet** voivat **vähentää liukastumis- ja kompastumistapaturmien mahdollisuutta**. Tässä tiedotteessa annetut neuvot soveltuvat kaikentyyppisille ja kaikenkokoisille yrityksille.

Työnantajan velvollisuudet

Liukastumis- ja kompastumistapaturmien torjuntaan liittyviä vaatimuksia, jotka on asetettu EU:n direktiiveissä ⁽³⁾ (kuten työympäristön puitedirektiivi sekä työpaikkoja, turvallisuusmerkintöjä ja henkilönsuojaimia koskevat direktiivit) ovat esimerkiksi seuraavat:

- mahdollisuuksien mukaan on varmistettava, että **työpaikalle** tulee tarpeeksi luonnon**valoa** ja että siellä on riittävä keinotekoinen valaistus työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojaamiseksi
- on varmistettava, että **työpaikan latioilla** ei ole vaarallisia kohoumia, reikiä tai kaltevia pintoja ja että lattiat ovat kiinteät ja vakaat eivätkä ne ole liukkaita
- on käytettävä **turvallisuusmerkintöjä** sellaisissa paikoissa, joissa vaaroja ei voida välttää tai vähentää riittävästi muiden torjuntatoimenpiteiden avulla
- on käytettävä **henkilönsuojaimia** (esimerkiksi turvajalkineita) silloin, kun riskejä ei voida välttää muilla tavoin. Niiden olisi oltava mukavia käyttää ja hyvin huollettuja eivätkä ne saa lisätä muita riskejä.
- on noudatettava **työympäristön puitedirektiivin** periaatteita, kuten riskien arviointi ja ehkäisy; useampia työntekijöitä koskevien toimenpiteiden asettaminen etusijalle riskien torjunnassa; tiedon ja koulutuksen antaminen, yhteistyö työntekijöiden kanssa ja työturvallisuuden koordinointi alihankkijoiden kanssa.

Direktiiveissä esitetyt vähimmäisvaatimukset on sisällytetty **kansallisiin lainsäädäntöihin**, joihin voi sisältyä myös lisämääräyksiä.

Yhteistyö työntekijöiden kanssa on yksi vaatimus. Heidän tietämyksensä avulla voidaan havaita riskitekijöitä sekä löytää niihin toimivia ratkaisuja.

Terveellisen ja turvallisen työympäristön ylläpitäminen ei ole ainoastaan johdon vastuulla. Myös **työntekijöillä** on velvollisuus tehdä yhteistyötä ja huolehtia omasta ja muiden turvallisuudesta koulutuksessa annettujen ohjeiden mukaan. Kaikkia olisi rohkaistava myötävaikuttamaan työterveyden ja –turvallisuuden parantamiseen.

Tapaturmien torjunta – riskien hallinta

Hyvän turvallisuusjohtamisen avulla voidaan torjua työtaturmia seuraavasti:

- tunnistamalla ongelma-alueet

- tekemällä päätöksiä ja toimimalla niiden mukaisesti
- tarkistamalla, että toteutetut toimenpiteet ovat olleet tehokkaita.

Tähän sisältyy eri vaiheita:

Ongelmien tunnistaminen ja suunnittelu

On tunnistettava paikat, joissa liukastumisten, kompastumisten ja kaatumisten vaara on suuri – esimerkiksi epätasaiset lattiat, huonosti valaistut portaat – ja asettaa turvallisuustavoitteet tilanteen parantamiseksi. On otettava käyttöön sopivat varusteet ja oikeita työtapoja, joilla voidaan torjua näitä vaaroja.

Organisaatio

Työturvallisuusvastuut tulee määritellä selkeästi.

Valvonta

Tarkastukset ovat oleellisen tärkeitä, jotta työkäytännöt ja –prosessit suoritetaan kunnolla. Siivoamista ja huoltotöiden suorittamista on seurattava.

Seuranta ja arviointi

Tarvitaan säännöllisiä turvallisuustilanteen arviointeja. Onko tapaturmien määrä vähenemässä? Onko turvallisuustarkastuksissa havaittu vähemmän vaaratekijöitä?

Työnantaja vaaditaan arvioimaan riskit, joille työntekijät ja muut henkilöt (esimerkiksi vierailijat, alihankkijat ja yleisö) altistuvat heidän toimintansa tuloksena. Tässä yhteydessä on myös tarkistettava liukastumis- ja kompastumisriskit. Riskinarviointi olisi tarkistettava ja ajantasaisesti säännöllisesti ja myös aina silloin, kun on tehty merkittäviä muutoksia kuten uusien työvälineiden tai -menettelyjen käyttöönotto.

Hyvä työkäytäntö

Mikäli mahdollista olisi pyrittävä **poistamaan** riski sen aiheutumispaiikalla (esimerkiksi epätasaisen lattiapintojen tasaaminen). Seuraavaksi suositeltavin vaihtoehto on **korvaaminen** (esimerkiksi käyttämällä toista menetelmää lattian puhdistuksessa), ja sen jälkeen **erottaminen** (esimerkiksi esteiden käyttö työntekijöiden pitämiseksi poissa märiltä latioilta). Viimeiseksi

INRS

⁽¹⁾ Kaatumiset sisältävät tässä myös alle 2 metrin putoamiset

⁽²⁾ Työturvallisuuden ja työterveyden tila Euroopan unionissa – pilottitutkimus. 2000. Euroopan työturvallisuus- ja työterveysvirasto. ISBN 92-95007-11-5.

⁽³⁾ Osioiteessa <http://europe.osha.eu.int/legislation/> on linkkejä **EU:n lainsäädäntöön**, tietoja komission ohjeista pk-yrityksille ja riskinarviointista sekä linkkejä jäsenvaltioiden sivustoille, joilta voi löytää **kansallista** lainsäädäntöä, jolla direktiivejä on pantu täytäntöön, sekä ohjeita.

Tämän tiedotteen sisältämä tieto ei ole tarkoitettu korvaamaan virallisia Euroopan unionin tai jäsenvaltioiden tekstejä.

suositeltava ehkäisevä toimenpide on **suojaaminen** (esimerkiksi liukastumista estävien jalkineiden käyttö). Henkilönsuojainten käytön olisi oltava viimeinen suojelun muoto sen jälkeen, kun kaikki järjestely- ja tekniset toimenpiteet on otettu huomioon.

Usein voidaan toteuttaa yksinkertaisia mutta tehokkaita toimenpiteitä liukastumis- ja kompastumistapaturmien torjumiseksi. Hyviä keinoja ovat esimerkiksi seuraavat:

Hyvä järjestys – Järjestyksen puutteet ja yleinen epäsiisteys ovat yleinen syy liukastumisiin ja kompastumisiin. Pidä työympäristö järjestyksessä ja siistinä sekä lattiat ja kulkureitit vapaina esteistä. Poista roskat säännöllisesti, niin etteivät ne kasaudu työpaikalle.

Siivous ja huolto – Säännöllinen siivous ja huolto vähentävät riskejä. Roskat on poistettava säännöllisesti ja työalueet pidettävä puhtaina. Siivousmenetelmien ja –välineiden on oltava käsiteltävälle pinnalle soveltuvia. Pidä siivous- ja huoltotyön aikana huoli siitä, että et aiheuta uusia liukastumisen ja kompastumisen riskejä.

Valaistus – Varmista hyvä valaistuksen taso sekä valojen toiminta ja suunta, jotta kaikki lattian alueet on tasaisesti valaistu ja jotta kaikki mahdolliset vaarat, esimerkiksi kulkuesteet voi nähdä helposti. Valaistustason on sallittava turvallinen kulku tilojen läpi. Ulkona sijaitsevien työpaikkojen on oltava riittävästi valaistuja.

Lattiat – Lattioiden kunto on tarkastettava säännöllisesti, ja ne on tarvittaessa huollettava. Liukastumis- ja kompastumisriskejä ovat reiät, halkeamat ja irralliset matot. Kaikissa paikoissa lattian pinnan olisi oltava suoritettavaan työhön sopiva, esimerkiksi sen on oltava öljyä ja tuotantoprosesseissa käytettäviä kemikaaleja hylkivä. Lattioiden pinnoittaminen tai kemiallinen käsittely voi vähentää liukastumisen riskiä. Lattiat on pidettävä puhtaina.

Portaat – Monet tapaturmat sattuvat portaissa. Kaiteet, kitkaa lisäävät päällysteet askelmilla, hyvä näkyvyys ja askelmien etureunoille kiinnitetyt kitkanauhat sekä riittävä valaistus torjuvat liukastumisia ja kompastumisia portaissa. Kulutason korkeuden muutoksia, kuten rampeja, on usein vaikea huomata. Ne on merkittävä selvästi käyttämällä asianmukaisia turvallisuusmerkintöitä.

Läikkyneet nesteet – Siivoa läikkyneet nesteet välittömästi käyttämällä sopivaa puhdistusmenetelmää (kemiallista käsittelyä voidaan tarvita). Käytä varoitusmerkintöjä paikoissa, joissa lattia on märkä ja järjestä vaihtoehtoiset kulkutiet. Selvitä mikä on aiheuttanut nesteen läikkymisen tai vuodon – voidaanko työmenetelmiä muuttaa niiden vähentämiseksi?

Esteet – Erilaiset esteet olisi mahdollisuuksien mukaan poistettava kompastumisten estämiseksi. Jos estettä ei voida poistaa, olisi käytettävä sopivia erottavia aitoja ja/tai varoituksia.

Kaapelit ja johdot kulkuteillä – Sijoita laitteet niin, että kaapelit eivät mene jalankulkureittien yli. Jos tämä ei onnistu, kiinnitä kaapelit turvallisesti kulkuteiden pintaan.

Jalkineet – Työntekijöillä on oltava jalkineet, jotka soveltuvat heidän työympäristöönsä. Ota huomioon työn tyyppi, lattian pinta, tyypilliset lattian olosuhteet sekä kengänpohjien kitkaominaisuudet.

Ulkona sijaitsevat työpaikat – Ulkona sijaitsevat työpaikat on järjestettävä niin, että liukastumisen ja kompastumisen riskit on minimoitu, esimerkiksi liukastumisia estävät toimenpiteet jääolosuhteissa ja sopivat jalkineet.

Ratkaisujen löytäminen – torjunta käytännössä

Seuraava esimerkkitapaus osoittaa yksinkertaisten toimenpiteiden hyödyn. Tässä tapauksessa tapaturman jälkeen ryhdyttiin toimenpiteisiin. Yritykset voivat oppia tällaisista kokemuksista ja toimia ennakoivasti samanlaisten tapaturmien torjumiseksi omissa tiloissaan. **Liukastumisia ja kompastumisia voidaan usein vähentää hyvin pienin kustannuksin tai ilman mitään kuluja.**

Esimerkkitapaus

Eräs työntekijä kompastui maassa lojuvaan paineilmaletkuun, joka oli jätetty käytävälle. Ilmaletkua ei ollut laitettu pois käytön jälkeen. Tapaturma sattui yöllä ja käytävä oli huonosti valaistu. Kun tapaturma oli tutkittu, yritys sijoitti ilmaletkun muualle ja asensi lattiavalaimuksen huonosti valaistuihin paikkoihin. Koko henkilöstölle annetaan nyt koulutusta turvallisuusasioista ja järjestyksenpidosta.

Lisätietoja / viitteet

Lisää tietoa hyvästä turvallisuusjohtamisen käytännöstä on saatavilla viraston web-sivustolta osoitteesta <http://osha.eu.int>. Kaikki viraston julkaisut voidaan ladata ilmaiseksi. *Työtaturmien torjunta* on vuoden 2001 Euroopan työturvallisuus- ja työterveysviikon aiheena. Jäsenvaltiot viettävät tätä teemaviikkoa vuoden 2001 lokakuussa. Lisätietoja saa viraston web-sivustolta osoitteesta <http://osha.eu.int/ew2001/>. Viraston sivustolta on linkit jäsenvaltioiden sivuille, joilta saa tietoa kansallisesta lainsäädännöstä sekä kompastumisia ja liukastumisia koskevia ohjeita. Tiedot löytyvät Suomen osoitteesta <http://fi.osha.eu.int/>.

